

De Franse *Salon* en de Italiaanse *Salotto*

In de 17^e en 18^e eeuw worden er in Frankrijk diverse literaire salons opgezet naar het voorbeeld van de Italiaanse hofcultuur. In deze salons (*Salon* in het Frans, *Salotto* in het Italiaans) komen schrijvers, filosofen en kunstenaars samen om te discussiëren over hun werk en te luisteren naar voordrachten, poëzie en muziek.

De gastvrouwen die deze salons organiseren worden *Salonnières* in het Frans en *Salottiere* in het Italiaans genoemd. Het zijn vrouwen uit de hogere bourgeoisie en aristocratie die culturele activiteiten organiseren, niet exclusief voor de adel aan het hof maar juist toegankelijker voor een breder publiek dat bestaat uit mannen en vrouwen.

Afbeelding 1: Anicet Charles Gabriel Lemonnier, *Lecture de la tragédie de l'orphelin de la Chine de Voltaire dans le Salon de Mme. Geoffrin, 1812*. Musée national des Châteaux de Malmaison et de Bois-Préau, Château de Malmaison, Rueil-Malmaison, Frankrijk.

Een bekende Franse *Salonnière* uit de 17e eeuw is bijvoorbeeld Catherine de Vivonne (1588-1665), dochter van Jean de Vivonne, markies van Pisani en Giulia Savelli afkomstig van een Italiaanse adellijke familie uit Rome. Wanneer Catherine 12 jaar is trouwt zij met de markies de Rambouillet. In Parijs in het Hôtel de Rambouillet, haar stadsvilla, organiseert zij vanaf 1620 salon-avonden. Haar *Chambre Bleu* is de eerste beroemde literaire salon uit die periode in Frankrijk.

In de 18e eeuw is een bekende Franse *Salonnière*: Marie Thérèse Rodet Geoffrin (1699-1777), in wiens salon in 1755 het werk *L'Orphelin de la Chine* (1753) van Voltaire wordt gelezen. (Mme. Geoffrin is op afbeelding 1 de derde van rechts, de dame op de eerste rij).

Afbeelding 2 Catherine de Vivonne de Rambouillet, artist unknown, 1646.

Afbeelding 3 Marianne Loir, *Presumed Portrait of Mme Geoffrin*, n.d.

Daarnaast zijn bekend de Salons van Jeanne Julie de Lespinasse (1732-1767), die wordt gezien als het *laboratoire de l'Encyclopédie* en die van Marguerite-Virginie Ancelot (1792-1875). Deze laatste is, net als Julie de Lespinasse, naast *Salonnière* ook schrijfster en schilderes, ze beschrijft haar eigen ervaringen in: *Un Salon de Paris 1824-1864* (1866) en heeft het werk *Henry IV en Catharina de' Medici* (1819) geschilderd.

Afbeelding 4 Marquerite Virginie Ancelot, *Henry IV en Catharina de' Medici*, 1819.

HISTOIRE DES SALONS DE PARIS

LE SALON DE Mme ANCELOT (1824-1864)

I

Au printemps de l'année 1874, quelques mois après mon arrivée à Paris, je fus introduit par un vieil économiste, que le hasard m'avait fait connaître, dans le salon de Mme Ancelot, alors à la fin de sa vie. Cette moderne du Delfand avait quatre-vingt-deux ans. J'ai gardé, vivaces en moi, les souvenirs de ce temps où, inquiet, avide de me lancer dans la mêlée, n'ayant que des cahiers de vers dans mes tiroirs, par conséquent plein d'adorables illusions, je foula le pavé de Paris avec orgueil, en me disant : Je vis dans la ville des grands hommes et des grandes choses : l'œuvre !

Mme Ancelot recevait le dimanche, dans l'après-midi. Elle habitait au numéro 35 de la rue de Grenelle-Saint-Germain. Malgré son âge, elle était encore gaie et souriante. Elle avait conservé une sérénité qui faisait penser que cette femme avait dû être très heureuse et très aimée. Elle avait été jadis très influente à l'Académie française. Ses pièces de théâtre avaient ému et réjoui la ville et la cour. De plus, elle peignait fort bien, et l'on voyait dans son appartement, et peints par elle-même, plusieurs tableaux représentant tous les personnages célèbres qui, à différentes

époques, de 1824 à 1864, avaient fréquenté ses salons. Aussi avait-on pu dire d'elle, avec justesse, sur une médaille où elle était représentée : *Mores*

Mme ANCELOT

effinxit et vultus, elle sut peindre les mœurs et les visages. Nous parlerons plus loin, et avec détails, de ces tableaux fameux, qui constituent des documents fort intéressants pour l'histoire littéraire de ce siècle.

Mme Ancelot était ma compatriote, et, dès ma première visite, elle voulut avoir des nouvelles de notre pays, la Côte-d'Or, qu'elle n'avait pas vu depuis une

*Le monde moderne
Paris 1864
1ère année*

Afbeelding 5 Madame Ancelot, *Un Salon de Paris*, 1824 a 1864, Paris, E. Dentu Éditeur, 1866.

Er zijn ook meerdere van deze literaire salons in Italië geweest, in Milaan, Florence, Rome, Venetië en Napels. Ik wil hier twee beroemde dames noemen: Marina Chiara Querini (1757-1839) en Fanny Ronchivecchi Targioni Tozzetti (1801-1889). Marina Chiara Querini trouwt in 1777 met graaf Pietro Giovanni Benzon en opent in het [Palazzo Querini Benzon](#) aan het

Canal Grande in Venetië haar salon waar dichters en schrijvers komen als lord Byron en Stendhal. Iris Origo (1902-1988), markiezin of Val d'Orcia door haar huwelijk met de Italiaanse markies Antonio Origo is een Engels-Ierse schrijfster en biografe die met haar moeder in [Villa Medici](#) in Fiesole bij Florence heeft gewoond en later met haar man op zijn [Toscaanse landgoed in la Foce](#), bij Montepulciano in de provincie Siena. Zij debuteerde met een biografie over Giacomo Leopardi (1935) en schreef ook diverse romans. In haar roman *A measure of love* (1957) vermeldt zij dat Stendhal over zijn verblijf in het Palazzo Benzon gezegd zou hebben: “*Le feste a Palazzo Benzon sono più divertenti di quelle parigine*”, “*De feesten op het Palazzo Benzon zijn vermakelijker dan die in Parijs.*”

De schoonheid van Marina wordt geprezen in [La biondina in gondoletta](#), een liedje dat naar men zegt ook tegenwoordig nog wordt gezongen in Venetië.

Fanny Ronchivecchi Targioni Tozzetti (1801-1889), is ook een bekend *Salottiera* geweest. Zij opent in Via Ghibellina in Florence haar salon. In deze salon komen dichters en schrijvers als Pietro Giordani en Giacomo Leopardi. Leopardi zal uit liefde voor Fanny een beroemd gedicht schrijven: *Aspasia*, dat behoort tot zijn *Ciclo di Aspasia* (1831-1834), een collectie poëzie met als thema's liefde en dood.

Afbeelding 6 Alessandro Longhi,
Portrait de la comtesse Marina Querini Benzon

Afbeelding 7 Fanny Targioni Tozzetti

Afbeelding 8 Palazzo Querini Benzon Venetië

Literatuur:

Kale, Steven, *French Salons: High Society and Political Sociability from the Old Regime to the Revolution of 1848*, Baltimore, John Hopkins University Press, 2004.

Origo, Iris, *The lady in the gondola: A portrait of contessa Marina Benzon in A measure of Love*, London, Jonathan Cape, 1957.

Sartori, Eva Martin and Zimmerman, Dorothy Wynne, *French Women writers*, Lincoln, Nebraska, University of Nebraska Press, 1994.

Websites:

<http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2007/old-master-and-19th-century-drawings-and-paintings-pf7008/lot.84.html>

https://www.dbnl.org/tekst/dela012alge01_01/dela012alge01_01_02741.php

www.museogalileo.it/istituto/biblioteca-digitale-tematica/targionitozzetti/biografia/targionitozzettiduesecoliscienzaecultura.html

<http://www.artnet.com/artists/marguerite-virginie-ancelot/>

<https://www.giacomoleopardi.it/giacomo-leopardi/opere/xxix-aspasia/>

https://www.persee.fr/doc/rhs_0048-7996_1951_num_4_3_4332

http://www.querinistampalia.org/ita/uploads/Q_ita.pdf

<http://www.palazzobenzon.com/storia.html>

<https://digitalcollections.nypl.org/items/bbc73dd4-0a90-b4ae-e040-e00a18063935#/?uuiid=bbc73dd4-0a90-b4ae-e040-e00a18063935>

Afbeeldingen:

Afbeelding 1 http://www.cubra.nl/PM/Gresset_Groepsportret.htm

Afbeelding 2 <http://machiave.blogspot.com/2015/08/lettera-di-leopardi-fanny.html>

Afbeelding 3 <https://nmwa.org/works/presumed-portrait-madame-geoffrin>

Afbeelding 4 <http://www.europexplo.fr/la-marquise-de-rambouillet-et-son-salon-litteraire/>

Afbeelding 5 <https://archive.org/details/unsalondeparis1800anceuoft/page/n11>

Afbeelding 6 <http://www.artnet.com/artists/alessandro-longhi/portrait-de-la-comtesse-marina-querini-benzon/>

Afbeelding 7 <https://urbanpost.it/giacomo-leopardi-e-fanny-targioni-tozzetti-la-storia-d-amore/>

Afbeelding 8 [https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Palazzo_Querini_Benzon_\(Venice\)](https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Palazzo_Querini_Benzon_(Venice))